

BYGGNADS
VÅRDS
FÖRENINGEN

2025-04-03

Till Mark- och miljööverdomstolen

Adresseras till
mmd.nacka.avdelning4@dom.se

ÖVERKLAGANDE

MÅL NR: P 7738-24

BESLUT SOM ÖVERKLAGAS

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, överklagar mark- och miljödomstolens, MMD, dom 2025-03-14 att avslå SBF:s överklagande av kommunfullmäktiges i Stockholm beslut 2024-09-02 att anta förslag till detaljplan för Konsthallen 15 m.fl. i stadsdelen Djurgården. Dnr: Dp 2018-00710.

YRKANDE

- att ärendet remitteras till Riksantikvarieämbetet för bedömning av projektets effekter för kultur- och naturmiljön som underlag för domstolens bedömning av påverkan på riksintresset Kungliga nationalstadsparken.
- att Mark- och miljööverdomstolen, MÖD, tar upp ärendet till prövning och upphäver kommunfullmäktiges i Stockholms kommun ovan nämnda beslut.

GRUNDER FÖR PRÖVNINGSTILLSTÅND

SBF betvivlar riktigheten av det beslut MMD fattat

SBF har i sitt överklagande på punkt efter punkt utifrån propositionen för lagen för nationalstadspark visat att föreslagen utbyggnad av Hasselbacken enligt föreningens bedömning skulle medföra lagstridig skada. Påverkan skulle bli betydande på det historiska landskapets kultur- och naturvärden. Det är fråga om en relativt omfattande ny bebyggelse, trots att möjligheterna till ny bebyggelse är mycket begränsade enligt propositionen. Det har inte visats att en utveckling av främst hotellverksamheten är nödvändig för att befintliga verksamheter ska kunna fungera, vilket enligt propositionen bör vara en förutsättning. Enligt SBF:s mening strider planförslaget därför mot lagen som inte tillåter skada som beskrivs som ”negativ inverkan av någon betydelse” för de värden som ska skyddas. De negativa effekterna SBF anför bagatelliseras i mark- och miljödomstolens argumentation. SBF konstaterar vidare att domstolen tycks ha hastat igenom analysen inför domen eftersom man inte noga hållit reda på vad respektive överklagande part framfört. I domen har i två fall synpunkter som inte

framförts av SBF tillskrivits SBF (gällande serveringspaviljongen och nya Gubbhyllan, sid 11, respektive Bellmanseken, sid 16).

När det gäller att bedöma frågan om en åtgärd innebär skada på ett riksintresse kan mark – och miljödomstolen, MMD, som stöd för sin bedömning hämta in utlåtande från Riksantikvarieämbetet, i egenskap av expertmyndighet när det gäller kulturmiljöfrågor. SBF har begärt detta med hänsyn till att det är fråga om ett känsligt ärende inom Nationalstadsparken med dess stränga lagregler som innebär att ingen skada alls får förekomma. Vår begäran har tyvärr avslagits av MMD. Det är ytterst anmärkningsvärt att inte domstolen har tagit fasta på SBF:s förslag inte minst mot bakgrund av flera omtag i den hittills genomförda processen för ärendet, där anledningen varit just bedömningen av huruvida påverkan på kultur- och naturvärden medför lagstridig skada.

Inför synen på plats 2025-01-22 begärde SBF:s representant dagen före synen att denna skulle ske vid tre viktiga vypunkter längs Djurgårdsvägen för att tydligt klargöra de planerade byggnadernas visuella inverkan på den befintliga miljön. Trots denna önskan, dessutom framförd i god tid innan synen, nekades syn vid två av de tre föreslagna vypunkterna. Synen blev sålunda inte fullständig och dess syfte har inte till fullo tillgodosetts. SBF begärde därefter skriftligen att MMD genomför en kompletterande syn men denna begäran avslogs. Se bilaga.

SBF anser att MÖD behöver ta upp målet för en närmare analys av påverkan på kultur- och naturmiljön mot bakgrund av lagen för nationalstadspark för att kunna bedöma om MMD har bedömt rätt av följande skäl:

- *argument enligt gällande lag för nationalstadspark och enligt avsikten med lagen utifrån propositionen har avfärdats av MMD med otillräckliga motiveringar*
- *MMD har avstått från att remittera ärendet till Riksantikvarieämbetet, trots att Ämbetets bedömning i detta känsliga ärende skulle ha varit mycket värdefull som underlag för MMD:s slutsatser och beslut*
- *Vid synen på plats tilläts inte syn från två viktiga vypunkter*

MÖD behöver ta upp målet för att ge vägledning i fortsatt rättstillämpning

Nationalstadsparken, med dess innebörd att skada inte får förekomma, bildades 1995 inför hotet att områdets unika kultur- och naturvärden skulle allvarligt skadas av aktuella exploateringsprojekt. SBF har i samverkan med några andra ideella organisationer gått igenom aktuella detaljplaneärenden för Nationalstadsparken, varav ett av ärendena är Hasselbacken. En slutsats är att båda de berörda kommunerna, Stockholm och Solna, är benägna att ge avkall på lagkraven och i ökande grad medge intrång som leder till irreversibel skada på parkens värden. Det finns därför en stor risk att den kumulativa effekt som blir följden av att ärende efter ärende genomförs i strid med lagstiftningen kommer att leda till att Nationalstadsparkens oersättliga och unika värden successivt går till spillo.

SBF ser med stor oro att en praxis etableras som strider mot lagen för nationalstadspark och formuleringarna enligt propositionen för lagen. Det är därför angeläget att ta upp detta ärende till prövning av MÖD för att klarlägga hur lagen rätteligen ska tillämpas.

MÖD behöver ta upp målet eftersom det finns synnerliga skäl för en ny prövning

Utöver ovan redovisade synnerliga skäl för ny prövning anför SBF även följande.

Riksantikvarieämbetet har gett ut tre rapporter som handlar om hur kulturvärdena beaktas i plan- och byggprocesserna: *Kulturvärden i planerings- och bygglovsprocesser (2017)*,

Kulturvärden försvinner i byggprocessen (2018) samt Stadens riksintressen – hinder att ta sig förbi eller resurs att utveckla? (2019). Några viktiga slutsatser i rapporterna är att

- två av tre kommuner inte har tillräckliga förutsättningar för att värna kulturvärdena i bebyggelsen
- 60 % av kommunerna saknar tillgång till erforderlig antikvarisk kompetens
- i 60 % av ärendena uppmärksammas inte kulturvärdena
- riksintressen lyfts fram som ett hinder för stadsutvecklingen särskilt för intressen med ett bevarandeperspektiv

Riksantikvarieämbetets utredningar visar att det är vanligt att lagstiftningen inte följs och att kulturvärden inte beaktas i planeringen.

SBF anser att projektet Hasselbacken, inom riksintresset Kungliga nationalstadsparken, är ett tydligt exempel där kulturvärdena kraftigt negligerats i planprocessen. Mot bakgrund härav anser SBF att det finns synnerliga skäl för en ny prövning.

I övrigt hänvisar SBF till överklagandet till MMD daterat 2024-09-25.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen dag som ovan

Ulrika Lindh
Ordförande

Stephan Fickler
Verksamhetsledare

Kristina Berglund
Adj. styrelseledamot

Fredrik von Feilitzen
Medlem

Svenska byggnadsvårdsföreningen grundades i samband med byggnadsvårdsåret 1975 och är en oberoende icke vinstdrivande, ideell förening med cirka 6000 medlemmar. Föreningens huvudsakliga ändamål är att sprida och förmedla kunskap om byggnadsvård och sunt byggande, att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv och nyttja detta som en resurs i stadsutvecklingen samt att främja en god stadsmiljö och god kvalitet i övrigt i nutida stadsplanering.

2025-01-27

Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt
E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se

Begäran om kompletterande syn vid Hasselbacken, gällande förslag till detaljplan för Konsthallen 15 m.fl. Mål nr P 7738-24

Mark- och miljödomstolen genomförde 2025-01-22 syn vid Hasselbacken. Dagen före hade Svenska byggnadsvårdsföreningens representant Fredrik von Feilitzen, vid telefonsamtal med den föredragande juristen i målet, framfört önskemål om att synen skulle inkludera tre viktiga vypunkter längs Djurgårdsvägen – för att tydligt åskådliggöra de planerade byggnadernas visuella inverkan på den befintliga miljön.

Representanten framförde vid synen åter önskemålet att man, liksom de flesta besökare till Djurgården, skulle gå söderut längs Djurgårdsvägen, från Liljevalchs konsthall. Representanten föreslog stopp vid de tre vypunkterna C, E och I i denna ordning och i överensstämmelse med fördelningen av bilderna i Lundgaard & Tranberg Arkitekters granskningshandling ”Vyer från Djurgårdsvägen och Hazeliussbacken” 2023-10-16. (Representanten visade vid synen flera av dessa bildmontage).

Första stopp skulle då vara vid vypunkt C – entrén till restaurang Blå Porten. Ordföranden beslöt dock att i stället först gå till spårvagnshållplatsen mitt emot Cirkus, vilket var en bit från vypunkt I.

Nästa stopp blev vypunkt E, rakt framför Hasselbackens huvudbyggnad. Föreningens representant försökte där särskilt tydliggöra den stora påverkan på Hasselbackens område och omgivning som de planerade byggnaderna skulle orsaka under stor del av året, vid skymning och kvällstid, p.g.a. de lysande glasfasaderna. Representanten blev emellertid nedtystad.

Representantens önskemål att fortsätta bort till Blå Porten, vypunkt C, som är en av de allra viktigaste vypunkterna, bifölls inte av ordföranden.

Föreningens representant nekades således syn vid två av de tre föreslagna vypunkterna. Svenska byggnadsvårdsföreningen anser att synen blev ofullständig och att dess syfte därmed inte till fullo tillgodosetts. Vi begär därför att mark- och miljödomstolen genomför en kompletterande syn.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen

Ulrika Lindh
Ordförande

Fredrik von Feilitzen
Föreningens representant vid synen